

Κατερίνα Τιτή

«ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΑΝΕΙ ΤΑΚΤΙΚΙΣΜΟΥΣ ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΕΙ ΤΟΝ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟ»

Η ΝΟΜΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΤΗΣ ΣΟΡΒΟΝΝΗΣ ΕΝΤΟΠΙΖΕΙ ΤΙΣ ΜΕΘΟΔΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ ΠΛΕΥΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ «ΔΑΝΕΙΣΜΟ» Ή ΤΗΝ «ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ» ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΩΝ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ
ΑΝΔΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟ

Οι διαβεβαιώσεις του Τζορτζ Οσμπορν και του Βρετανικού Μουσείου ότι θέλουν να καταλήξουν σε συμφωνία με την Ελλάδα δεν είναι τίποτε περισσότερο από έναν «τακτικισμό» με στόχο να αποφευχθεί η μόνιμη επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα, υποστηρίζει, μιλώντας στα «ΝΕΑ», η καθηγήτρια της Σορβόνης Κατερίνα Τιτή. Η συντονίστρια του ερευνητικού θέματος «Δίκαιο και πολιτική για τον πολιτισμό και τις επενδύσεις» του Πανεπιστημίου Paris-Panthéon-Assas και αναπληρώτρια καθηγήτρια Ερευνας της Νομικής στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας τονίζει ότι οι Βρετανοί μεθοδεύουν τον δανεισμό των Γλυπτών ή την «ανταλλαγή» τους με άλλους ελληνικούς θησαυρούς. «Πρέπει να σταματήσουμε να καλοπιάνουμε το Βρετανικό Μουσείο. Δεν ζητάμε ελεημοσύνη», υπογραμμίζει η Τιτή, η οποία διδάσκει, επίσης, Διεθνές Δίκαιο Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο Πανεπιστήμιο της Βερόνας και είναι μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής της Εδρας της UNESCO στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Είστε εξαιρετικά επιφυλακτική απέναντι στο Βρετανικό Μουσείο, το οποίο λέει ότι επιθυμεί να πετύχει μια «σύμπραξη για τον Παρθενώνα» με την Ελλάδα. Θεωρείτε ότι δεν είναι ειλικρινείς οι προθέσεις του;
Πρόκειται για έναν τακτικισμό με σκοπό να αποφευχθεί ο οριστικός επαναπατρισμός των Γλυπτών του Παρθενώνα. Το Βρετανικό Μουσείο προσπαθεί να πείσει τις χώρες που ζητούν την επιστροφή πολιτιστικής κληρονομιάς να δεχθούν, αντί για επιστροφή, ένα δάνειο ή μία ανταλλαγή. Έτσι, ελπίζει να βάλει φρένο στα αιτήματα. Ο πρόεδρος του, Τζορτζ Οσμπορν, από την αρχή υπονόησε ότι ήταν ανοιχτός σε μια συμφωνία, αλλά στους επιτρόπους του Μουσείου εξηγήσε ότι επρόκειτο για «δανεισμό». Ο διευθυντής, Νίκολας Κάλιναν, είναι πιο ευθύς: δάνειο και μόνο δάνειο. Τον Δεκέμβριο δάνεισε αντικείμενα – συμπεριλαμβανομένων ελληνικών αρχαιοτήτων – στην Ινδία, δηλώνοντας ότι

το μοντέλο του δανεισμού θα χρησιμοποιηθεί για όσους ζητούν επιστροφές πολιτιστικών θησαυρών.

Παρομοιάζετε τις προτάσεις του Βρετανικού Μουσείου με δούρειο ίππο. Ποιοι κίνδυνοι ελλοχεύουν εάν η Ελλάδα αποδεχθεί τον δανεισμό ή συνάψει μια συμφωνία «ανταλλαγών», αντί για μια ξεκάθαρη επιστροφή των Γλυπτών;

Ενας δανεισμός, ακόμη και μακροχρόνιος, σημαίνει ότι αποδεχόμαστε την κυριότητα του Βρετανικού Μουσείου. Αυτό θα εμποδίσει έναν μελλοντικό επαναπατρισμό. Το ίδιο ισχύει για την ανταλλαγή. Διαφωνώ με την πρόταση της ελληνικής κυβέρνησης να προσφέρει στη Βρετανία άλλες αρχαιότητες ως αντάλλαγμα για τα Γλυπτά. Τα Γλυπτά πρέπει να επιστραφούν επειδή αφαιρέθηκαν παράνομα. Αν συμφωνήσουμε σε ανταλλαγή, είναι σαν να νομιμοποιούμε την κατοχή τους από το Βρετανικό Μουσείο. Κινδυνεύουμε να χάσουμε ό,τι δώσουμε ως αντάλλαγμα, και δημιουργούμε άσχημο προηγούμενο. Από μουσειακής άποψης, η διοργάνωση εκθέσεων με συνεχή εναλλαγή εκθεμάτων που θα στέλνει η Ελλάδα στο Βρετανικό Μουσείο ως αντάλλαγμα για τα Γλυπτά είναι επίσης προβληματική. Κάθε μετακίνηση αρχαιοτήτων ενέχει κινδύνους. Η ανταλλαγή μπορεί επίσης να σημαίνει απώλεια πολιτιστικής κληρονομιάς για πολλούς Έλληνες για τους οποίους άλλες αρχαιότητες μπορεί να είναι πιο σημαντικές από μια μετόπη του Παρθενώνα.

Αντιτίθεστε στον όρο «επανένωση» και αντιτάσσετε τις έννοιες «επαναπατρισμός» ή «επιστροφή». Ποια είναι η σημασία αυτής της διάκρισης;

Με τον όρο «επανένωση» τονίζουμε τη μοναδικότητα της υπόθεσης. Ουσιαστικά, λέμε στο Βρετανικό Μουσείο: δώστε μας τα Γλυπτά και δεν θα υπάρξει άλλο αίτημα, διότι εδώ πρόκειται απλώς για την επανένωση ενός διαιρεμένου μνημείου. Είναι σαν να ζητάμε από το Μουσείο μία χάρη. Αντίθετα, οι όροι «επαναπατρισμός» και «επιστροφή» έχουν νομική βαρύτητα. Με αυτούς, διεκδικούμε ό,τι δικαιωματικά ανήκει στην Ελλάδα, επειδή ανήκει στην Ελλάδα. Πρέπει να σταματήσουμε να καλοπιάνουμε το Βρετανικό Μουσείο. Δεν ζητάμε ελεημοσύνη!

Υποστηρίζετε ότι τα Γλυπτά δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ειδική περίπτωση. Γιατί θα πρέπει η Ελλάδα

να ευθυγραμμίσει το αίτημά της με εκείνα άλλων χωρών που διεκδικούν την επιστροφή πολιτιστικής κληρονομιάς;

Προσπαθούμε να πείσουμε το Μουσείο ότι, αν μας επιστρέψει τα Γλυπτά, δεν θα αδειάσουν οι αίθουσές του, διότι πρόκειται για μία «εξαιρετική περίπτωση». Αν καταρρίψουμε το επιχείρημα αυτό, το Μουσείο θα κάνει ό,τι κάνει εδώ και χρόνια: θα πλάσει ένα νέο επιχείρημα κατά της επιστροφής. Στο μεταξύ, θα έχουμε χάσει την ευκαιρία να ενισχύσουμε τη διεθνή προσπάθεια υπέρ των επαναπατρισμών. Πολλές χώρες ζητούν την επιστροφή πολιτιστικής κληρονομιάς, γι' αυτό και υποστηρίζουν το δίκαιο αίτημα της Ελλάδας για τα Γλυπτά. Ας αρχίσουμε να ακούμε και τα δικά τους αιτήματα. Από ό,τι φαίνεται, αυτός δεν είναι ένας αγώνας που θα κερδίσουμε μόνοι μας.

Η βρετανική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το θέμα αφορά το Βρετανικό Μουσείο, το οποίο, με τη σειρά του, διατείνεται ότι – αν μιλάμε για μόνιμη επιστροφή και όχι για δάνεια – τα χέρια του είναι δεμένα από τον περίφημο νόμο του 1963. Πώς αξιολογείτε αυτό το θεσμικό «πινγκ-πονγκ»;

Αυτό συμβαίνει επειδή ούτε το Μουσείο ούτε η κυβέρνηση σκοπεύουν ακόμα να επιστρέψουν τα Γλυπτά. Η ευθύνη βαρύνει τη βρετανική κυβέρνηση, η οποία πρέπει είτε να τροποποιήσει τον νόμο του 1963, είτε, κατά προτίμηση, να ψηφίσει έναν νέο νόμο με τον οποίο να επιστρέψει τα Γλυπτά. Πρόσφατα, η κυβέρνηση άλλαξε – χωρίς την έγκριση της Βουλής – τον Νόμο περί Ευαγών Ιδρυμάτων, εξαιρώντας τα εθνικά μουσεία από τις επιστροφές τεχνουργημάτων για «ηθικούς λόγους». Ο νόμος αυτός θα τροποποιούσε τη νομοθεσία του 1963.

Πρέπει η Ελλάδα να ακολουθήσει τη νομική οδό για την επιστροφή των Γλυπτών;

Τη νομική οδό, ναι. Τη δικαστική, όχι ακόμα, διότι το ρίσκο είναι μεγάλο. Το δίκαιο για την επιστροφή πολιτιστικής κληρονομιάς είναι σε φάση που αλλάζει. Έχουμε κάνει πολλή υπομονή. Λίγο ακόμα.

